

Khai bút đầu Xuân:

VÌ SAO TÔI TỪ CHỐI CƠ HỘI VÀO ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM?

Thiện Ý.

Thông thường, những người đảng viên cộng sản nói chung, đảng viên đảng Cộng Sản Việt Nam (CSVN) nói riêng, sau khi phản tỉnh thường dùng câu nói của Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Nam Tư Milovan Djilas sau khi “phản tỉnh” từng tuyên bố *“20 tuổi mà không theo Cộng sản là không có trái tim. 40 tuổi mà không từ bỏ Cộng sản, là không có cái đầu”*. để ngụ ý biện cho sự sai lầm khi đi theo cộng sản như là *“một sai lầm chính đáng”*, khó tránh được trước hấp lực bánh vẽ của chủ nghĩa cộng sản đối với tuổi trẻ vốn có trái tim nồng nàn yêu nước, yêu tự do, công bình và đầy lý tưởng cao đẹp về cuộc sống con người, xã hội và đất nước.

Chúng tôi đã có bài phản biện bằng nhiều luận cứ vững chắc, có tính thuyết phục, đã được Đài VOA cho đăng tải vài năm trước đây trong mục *“Bạn đọc làm báo”*, rằng *“20 tuổi mà đi theo cộng sản là không có cái đầu, 40 tuổi mới từ bỏ cộng sản là (quá trễ) không có trái tim”*

Bài viết này nhắc lại một kinh nghiệm cá nhân để lưu ý tuổi trẻ Việt Nam hiện nay, đừng mắc sai lầm như một thiểu số tuổi trẻ các thế hệ đi trước. Đồng thời cũng muốn nhắn với tuổi trẻ Việt Nam nào thuộc thế hệ chúng tôi trong thập niên 1960, đã lỡ mắc sai lầm khi tin, theo, vào đảng CSVN cần **“phản tỉnh triệt để”** thể hiện qua nhận thức và hành động cụ thể để đoái công chuộc tội, thay vì vẫn tỏ ra “tự hào” về quá khứ sai lầm như một số người trong cái gọi là *“Phong trào thanh niên, sinh viên, học sinh chống Mỹ cứu nước”* ngày nào tại Miền Nam sau này đã bày tỏ mỗi khi có dịp.

Nội dung bài viết về người thật việc thật, nhưng trong thời điểm hiện nay một số tên người được viết tắt. Vì là một trích ngang hỏi ký **“Thân Phận Con Người”**, nhưng chúng tôi sẽ viết rõ tên người khi cho xuất bản thành sách vào thời gian phù hợp.

I/- CƠ HỘI VÀ VÌ SAO TÔI TỪ CHỐI CƠ HỘI VÀO ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM.

1.-Cơ hội vào đảng CSVN.

Vào khoảng tháng 1 năm 1978, Thiếu úy Sơn (1) công an khu vực trường học đã mời tôi vào phòng sinh hoạt đoàn đội trường Phổ Thông Cơ Sở L.L, nguyên là một tư thực của dòng Lasan ở Saigon, nơi tôi đang dạy học và cho hay đảng bộ muốn tạo cơ hội cho tôi gia nhập đảng CSVN.

Theo Thiếu Úy Sơn, sở dĩ tôi được chi bộ đảng nhà trường quan tâm bồi dưỡng cho vào đảng, là vì “ *Đồng chí có lý lịch tốt, có năng lực, nhiệt tình trong công tác giảng dạy và sinh hoạt học đường và có ảnh hưởng quần chúng...*”. Nếu chấp nhận, sau khi vào đảng, tôi sẽ được tăng lương, biên chế vào Ban Giám Hiệu, sẽ được chọn công tác bất cứ trường học nào trong Thành phố, mọi nhu cầu tài chánh cho công tác của tôi sẽ được đáp ứng...

Đây là điều hoàn toàn bất ngờ và tôi đã phải suy nghĩ rất nhanh để tìm cách trả lời sao cho không bị coi là có tư tưởng “phản động”. Sau khi tỏ ra xúc động, cảm ơn về sự quan tâm của chi bộ đảng có lợi cho tương lai sự nghiệp cá nhân, tôi đã chối từ với lý do vốn không thích sinh hoạt đảng phái, vì cá tính thích tự do trong cuộc sống, sợ không tuân giữ được kỷ luật nghiêm minh của đảng. Tôi cũng bày tỏ là trước năm 1975, đã được Việt Nam Quốc Dân Đảng (VNQDD) mời, nhưng tôi đã chối từ, mặc dầu rất có cảm tình và lòng ngưỡng phục với đảng trưởng Nguyễn Thái Học, một anh hùng dân tộc. Tôi nói thêm, tất nhiên với đảng CSVN có khác, được vào đảng CSVN là một vinh dự lớn lao. Tôi cảm ơn chi bộ đảng đã quan tâm tạo điều kiện cho được vào đảng... Sau khi thuyết phục thêm thời gian, Thiếu úy Sơn nói là tôi không cần trả lời ngay, có thể suy nghĩ và trả lời sau một tuần lễ, kèm yêu cầu như một thử thách tư tưởng xem có dứt khoát về “*lập trường giai cấp*”, là làm một bản báo cáo những gì tôi biết về một giáo viên dạy Anh văn tên T.V.M, mà theo lời Thiếu úy Sơn giáo viên này bị nghi ngờ là người của CIA cài lại (*mà theo tôi có lẽ chỉ vì giáo viên này thường hay có những phát biểu bộc trực, phê phán thẳng*

thường những sai sót, tiêu cực trong nhà trường liên quan đến Ban Giám Hiệu và các viên chức đảng và nhà nước khác).

Một tuần sau, tôi đã giữ im lặng, không trả lời và cũng không nộp bản báo cáo về giáo viên T.V.M. Bí thư Đoàn Đội nhà trường lúc đó là cô N.T.T gặp riêng khi tôi đang ngồi ở ghế đá trong sân trường, phàn nàn rằng *“Thật không hiểu nổi, đúng ra anh phải là người thích hợp với xã hội chủ nghĩa chứ. Tại sao anh lại từ chối một cơ hội mà nhiều người phải phấn đấu lắm vẫn không được”*. Tôi bình thản trả lời *“ Ai nói tôi không thích hợp với xã hội chủ nghĩa? Không vào đảng CS đâu phải là không yêu XHCN. Mỗi người có ý thích riêng, tôi thích sông tự do thoải mái, không bị ràng buộc gì hết, thế thôi...”*. Đối với Thiếu úy Sơn thì thay đổi hẳn thái độ, không còn vồn vã, tay bắt mặt mừng như trước đó, mỗi khi gặp mặt, mà nay tìm cách né tránh khi nhìn thấy tôi từ xa.

2.- Vì sao tôi có cơ hội vào đảng CSVN?

Nếu căn cứ vào nhận xét, đánh giá cá nhân tôi của Thiếu úy Sơn thì tôi có cơ hội vào đảng CSVN là vì *“ Đồng chí có lý lịch tốt, có năng lực, nhiệt tình trong công tác giảng dạy và sinh hoạt học đường và có ảnh hưởng quần chúng...”*.

Tôi có lý lịch tốt, có lẽ là vì Cha tôi từng tham gia kháng chiến chống Pháp từ những ngày đầu (1945), khi tôi còn trong bụng mẹ, cho đến năm 1954 mới bỏ về thành.Chcha tôi lúc đó là công nhân cạo mủ,rồi phơi mủ ở nhà máy của đồn điền cao su Quản Lợi, Lộc Ninh, mặc dầu ông là một trí thức, một thầy tu xuất (*Thầy giáo Tiến khi đến làm Thầy giảng nơi giáo xứ Bút Sơn, gặp mẹ tôi và đã xuất tu*), viết và nói thông thạo tiếng Pháp.

Năm 1954, Hiệp Định Genève chia đôi đất nước, Mẹ con tôi đã theo người em ruột của cha tôi (*Chú Thát*) đi lính quân đội quốc gia di cư vào Nam để tìm gặp lại cha tôi tại đồn điền cao su Hớn Quản, Quản Lợi, dù trước đó cha tôi viết thư về nói cứ ở nhà, Ông sẽ trở về Bắc, *“vì nước nhà sắp độc lập”*. Một người anh cô cậu ruột với mẹ tôi cũng làm ở đồn điền này (*Ô Vũ Đức Kiệm*), đã khuyên mẹ tôi tìm cách đưa ngay cha tôi ra khỏi nơi đây vì nguy hiểm lắm. Ông cho hay *‘mỗi khi có cuộc đình công, các công nhân đã phải đến nhà đêm ngày bảo vệ cho chú ấy...’*. Sau đó, có lẽ nhờ

những kinh nghiệm sống trong “**vùng tự do**” của Việt Minh khá lâu, đã cùng một số dân làng phải trốn chây bằng đường rừng qua “*Vùng Tề*” của Pháp, mẹ tôi đã thuyết phục được cha tôi đồng ý ở lại Miền Nam, rời đồn điền cao-su đến sống tại trại di cư Bàu Trai thuộc tỉnh Long An. Trong thời gian này, một lần duy nhất có một người tên Hựu hay Xúng (*Tôi không nhớ rõ*) từ đồn điền cao su đến thăm ở chơi ít ngày khuyến dụ cha tôi “**Anh trở lại trên ấy với chúng em**” (*có lẽ là người của đảng CSVN*). Sau lần gặp gỡ này một thời gian ngắn sau đó (1955), cha tôi đã vội vã tìm đường đưa gia đình lên lập nghiệp ở một trại di cư dinh điền mới mở ở cao nguyên Trung phần Việt Nam, có tên là Chi Lăng, cách thị trấn Buônmêthuột khoảng 8 cây số. Đường như cha tôi muốn tránh xa sự lôi kéo của CS trở lại đồn điền cao su để sau đó tiếp tục hoạt động cho họ trong cuộc nội chiến Quốc-Cộng (1954-1975). Vì “*tướng học trò*” như lời mẹ tôi thường nói, không quen lao động làm ruộng rẫy cực khổ, ăn uống thiếu thốn, cha tôi đã chết vì bệnh lao phổi vào năm 1960 ở tuổi 53, khi tôi đang học lớp Đệ Lục (Lớp 7) tại trường công lập Buônmêthuột. Như vậy là cuộc đời cha tôi đã chỉ sống chung với mẹ con tôi trước, sau tổng cộng khoảng 9 năm.

Sau khi cha mất, mẹ con tôi tiếp tục làm ruộng rẫy, gói bánh chưng bán làm kế sinh nhai(2). Bản thân tôi theo thời gian vừa làm vừa học, với đủ mọi nghề (*kèm tư gia, chằm bài thuê, dạy tiểu học, rồi trung học,...*). Sau cùng đã tốt nghiệp cử nhân luật để trở thành luật sư trước ngày 30-4-1975. Vì là nghề tự do, hoãn dịch gia cảnh (*một mẹ một con duy nhất*), nên tôi không thuộc diện tập trung cải tạo. Sau 30-4-1975, tôi đã đến đăng ký xin dạy học và trở thành giáo viên tại Trường Phổ Thông Cơ Sở L.L. ở nội thành Saigon.

Trong môi trường giáo dục này, tôi đã phát huy khả năng, sáng kiến viết kịch bản, đạo diễn thực hiện các hoạt cảnh phát động cao trào thi đua, học tập, sinh hoạt học đường qua 3 đợt chủ đề “**Tổ Quốc Em Biết Máy Tự Hào**”, “**Sao Tháng 10 Ngời Sáng**” và “**Vươn Tới Tầm Cao Đất Nước**”. Một trong những hoạt cảnh này được chọn biểu diễn trước Nhà Hát Thành Phố HCM (*Trụ sở Quốc Hội VNCH cũ*) trong dịp phát động thi đua học tập toàn thành phố,

có sự tham dự của Ông Võ Văn Kiệt là Bí Thư Thành Ủy lúc bấy giờ. Với thành quả sau cùng là Trường Phổ Thông Cơ Sơ L.L đã đạt danh hiệu **“Trường Điểm”** cho cả nước học tập. Có lẽ vì thế mà Thiếu Ủy Sơn đã đánh giá tôi là người **“ có năng lực, nhiệt tình trong công tác giảng dạy và sinh hoạt học đường... ”**? Tôi lại được các giáo viên tín nhiệm bầu làm Thư Ký Hội Đồng Giáo Dục Nhà Trường có vai trò gạch nối giữa Ban Giám Hiệu và tập thể giáo viên nên được đánh giá là **“có ảnh hưởng quân chúng chăng?”**.

Tôi không được Thiếu ủy Sơn cho biết ai là người đã giới thiệu tôi vào đảng CSVN, nên chỉ suy đoán có lẽ là chị Hiệu Trường Đ.N, có chồng tên L., bí danh B.S lúc bấy giờ là Ủy viên dự khuyết Trung Ương đảng. Vì trước đó, họ đã có nhiều dấu hiệu quan tâm ưu ái đặc biệt, khuyến khích tôi theo hướng phấn đấu để được kết nạp vào đảng CSVN. Chẳng hạn có lần chị Hiệu Trường mời tôi đến dùng cơm, giới thiệu với chồng tại nhà ở cư xá Ngân Hàng cũ trên đường Nam Kỳ Khởi Nghĩa (*gần cầu Công Lý cũ*). Có lần chị thăm dò tôi về tôn giáo xem tôi có còn giữ đạo Công Giáo như ghi trong lý lịch, tôi đã xác định **“Đúng là theo đạo của cha mẹ, không sùng đạo, nhưng thiên về sống đạo, tôi vẫn giữ đạo đảng hoàng, ít khi bỏ lễ Chủ nhật và các ngày lễ buộc...”**. Khi đón nhận danh hiệu **“Trường Điểm”**, Chị đã ca ngợi hết lời và ghi công cho tôi rất nhiều và nói lên trước cuộc họp các giáo viên thành quả này có được do sự hợp tác làm việc ăn ý, hiệu quả giữa tôi và chị, bằng câu nói hữu thần, dù chị là đảng viên CS vô thần, rằng **“Trời sinh ra Đ. N thì phải sinh ra Nguyễn Văn Thắng”**. Mặc dầu tôi không phải là đảng viên CS, nhưng Chị phong cho chức Cố vấn Đoàn Đội nhà trường và yêu cầu Bí Thư đoàn đội nhà trường khi làm gì cần tham khảo ý kiến tôi. Chị cũng cho tôi quyền sử dụng con dấu nhà trường khi cần không có chị ở văn phòng, nên anh chị em giáo viên gọi đùa tôi là Hiệu Phó thứ tư (*ngoài 3 Hiệu phó chính thức theo biên chế*)....

II/- VÌ SAO TÔI TỪ CHỐI CƠ HỘI VÀO ĐẢNG CSVN

1.- Lý do từ chối giả tạo.

Lý do giả tạo tôi đưa ra để từ chối cơ hội vào đảng CSVN với Thiếu úy Sơn không phải vì cá tính thích tự do, không muốn bị ràng buộc; cũng như viết trong bản tự khai với chấp pháp (hỏi cung) sau khi bị bắt vì tham gia thành lập và hoạt động trong Mặt Trận Nhân Quyền Việt Nam, không phải vì Đảng đã kỳ thị, không tin tôi chỉ vì tôi là người Công giáo, nên tôi không vào đảng mà chống chế độ...(3)

2.- Lý do từ chối thực sự.

Lý do từ chối thực sự cơ hội vào đảng CSVN, mà chống chế độ vì nhận thức tư tưởng cũng như kinh nghiệm thực tế cho tôi thấy rằng: Chủ nghĩa cộng sản là không tưởng, một lý tưởng có vẻ cao đẹp (*xây dựng một xã hội không giai cấp, không người bóc lột người...*) nhưng chỉ là hoang tưởng không thể và không bao giờ thực hiện được. Vì chỉ cần suy luận đơn giản nhất, trong hàng ngũ chức sắc lãnh đạo các tôn giáo ưu tuyển, không gia đình vợ con, cả đời tận hiến phục vụ tha nhân cho một lợi ích siêu nhiên, mà còn có nhiều người “tham sân, si” tha hóa, thì làm sao các cán bộ đảng viên CS vô thần có gia đình, lại có bản chất, nhân cách, lối sống sống vị tha quên mình “*minh vì mọi người, khổ trước cái khổ của dân, vui sau cái vui của dân*”, để thực hiện “*một xã hội không giai cấp, không còn cảnh người bóc lột người*” như lý tưởng CS vẽ ra? Nhìn vào thực tế, qua kinh nghiệm thực hiện chủ nghĩa CS khởi đi từ Liên Xô cũ đến các nước khác trên thế giới, ai cũng thấy sự tàn ác, dã man, vô nhân đạo gây khổ lụy cho bao nhiêu con người, đã phá hủy nền tảng đạo đức, luân lý xã hội, gây hậu quả nghiêm trọng, toàn diện, di hại lâu dài cho nhiều dân tộc, đất nước chỉ vì đã bị các đảng CS, trong đó có đảng CSSVN đem thử nghiệm chủ nghĩa không tưởng này.

Tôi có được nhận thức và kinh nghiệm trên nhờ sống ở Miền Nam trong chế độ tự do, dân chủ pháp trị, dù còn phôi thai nhưng ai cũng có thể tự do tìm hiểu chủ nghĩa CS, biết được qua kinh nghiệm thực tế ở các nước CS qua nhiều tài liệu trong và ngoài nước. Đồng thời bản thân tôi lại còn có chút kinh nghiệm có được qua hầu hết tuổi thơ sống trong vùng “Tự do” do Việt Minh kiểm soát (*trung tự vùng giải phóng của Việt cộng sau này ở Miền*

Nam). Đó là vào khoảng 1951-1952, với kinh nghiệm ấn tượng là tận mắt chứng kiến cảnh đầu tổ đã man vợ con ông “**Cai Đích**”(đi lính cho Tây chỉ làm đến chức Cai,tức Trung sĩ, dù lúc đó Ông đã chết) khi theo mẹ đi chợ ở làng Phù Thụy; và tận mắt thấy người ta trói Ông Bà Lý Quốc Chương (cha mẹ của Ls Lý Quốc Sinh sau này đã nhận tôi tập sự luật sư) để cho dân chúng lấy thóc, hôi của gọi là “*quân phân tài sản địa chủ chia cho người nghèo*”. Cả hai làng Phù Thụy và Lạt Sơn đều sát gần làng Bút Sơn quê ngoại tôi,thuộc huyện Kim Bảng, tỉnh Hà nam, nên dân các làng này có thể đi bộ qua lại.

Chính nhờ kiến thức, kinh nghiệm xa gần trên về cộng sản, đã là lý do thực sự để tôi từ chối cơ hội vào đảng CSVN và vì ngay khi có cơ hội này tôi đã, đang tham gia vào việc thành lập và hoạt động trong một tổ chức chống lại chế độ do đảng CSVN áp đặt: **Mặt Trận Nhân Quyền Việt Nam**.

III/-KIÊN ĐỊNH LẬP TRƯỜNG QUỐC GIA, DÂN TỘC, TRUNG THÀNH VỚI LÝ TƯỞNG TỰ DO, DÂN CHỦ.

Cha tôi, một trí thức như rất đông các nhà trí thức cùng thời, vì lòng yêu nước đã chấp nhận hy sinh, gian khổ tham gia cuộc kháng chiến 9 năm(1945-1954) chống thực dân Pháp để giành độc lập cho Tổ Quốc.

Sau khi cuộc kháng chiến chấm dứt, với Hiệp Định Genève chia đôi đất nước, chính cha tôi cũng như nhiều người Việt quốc gia yêu nước khác, ai cũng nghĩ thế, nên viết thư về nói mẹ con tôi cứ ở lại Miền Bắc đợi ông “**Tập kết**” trở về,vì “**nước nhà sắp độc lập**” (!?!). Rất may có lẽ mẹ tôi đã dùng chính kinh nghiệm sống trong “*vùng tự do*” của Việt Minh, nên đã thuyết phục được cha tôi ở lại Miền Nam. Nhưng thái độ tôi nghĩ là tiêu cực khi cha tôi sau khi tìm cách xa lánh Việt cộng, lại đã không cộng tác với chính quyền quốc gia đem tài năng góp phần cải tạo một chế độ mà sau này trong men say ông thường kết án là một “**xã hội thối nát, bất công**” và chỉ biết tự hào với quá khứ kháng chiến chống Pháp, rằng “*Ta làm cách mạng, ta không cần vợ cần con*”. Tiếc rằng, cha tôi đã không sống đủ thời gian để thấy con mình, dù sống trong cái

chế độ “**Thối nát, bất công**” ấy, nhưng với ý chí và nghị lực tự thân, nó đã có cơ hội nỗ lực phân đấu vươn lên từ tầng đáy lên đến tầng cao của xã hội trong chế độ ấy. **Nhưng nếu như phải sống trong xã hội của chế độ Miền Bắc từ năm 1954 thì sao?**, Chắc chắn con ông nếu không chết mất xác trên đường “*giải phóng Miền Nam*” thì vào năm 1975 tốt lắm con ông cũng chỉ mang quân hàm Trung úy quân đội CSBV, như người bạn với con ông thời thơ ấu tên Trạch ở làng Bút Sơn quê ngoại mà nó gặp lại ở Saigon những ngày, tháng đầu sau 30-4-1975. Số phận khác biệt này chính là do sự khác biệt giữa một xã hội trong một chế độ độc tài toàn trị do đảng CSVN áp đặt ở Miền Bắc sau năm 1954, với một xã hội trong một chế độ dân chủ pháp trị ở Miền Nam do sự lựa chọn tự do của người dân Miền Nam thông qua một cuộc trưng cầu dân ý sau Hiệp Định Genève 1954 chia đôi đất nước .

Vì vậy, đó là tất cả những lý do tổng quát mà tôi đã từ chối cơ hội vào đảng CSVN với nhiều ưu quyền, đặc lợi, chọn con đường chống chế độ dù phải vào tù. Có lẽ nhờ “*lý lịch tốt*”, được “*chiếu cố*” nên tôi chỉ bị chế độ cho án tù tập trung cải tạo 3 năm, thay vì 10 năm như cán bộ Đội trưởng chấp pháp vụ án Mặt Trận Nhân Quyền Việt Nam Trần Ân Nhiễm nói với tôi khi kết thúc vụ án. Vì “**Tội anh lớn lắm**” như lời Thiếu Úy Thùy Trưởng khu C.2 nhà tù số 4 Phan Đăng Lưu nói với tôi trước cửa phòng biệt giam số 6 trong một lần tôi mới đi làm việc (*hỏi cung*) trở về biệt giam . Nhưng 3 năm hay 30 năm tù “tập trung cải tạo” hay hơn nữa cũng thể thôi, cũng không thể “Cải tạo” được tôi đâu. Tôi rất tự hào là đã có một quyết định lựa chọn đúng “*Từ chối cơ hội vào đảng CSVN*”, phù hợp với lập trường kiên định Quốc gia, Dân tộc, Dân chủ, để tiếp tục cùng toàn dân Việt Nam đấu tranh cho đến khi thành đạt mục tiêu dân chủ hóa Việt Nam, tạo tiền đề thuận lợi để phát triển toàn diện đất nước đến phú cường, văn minh, tiến bộ theo kịp đà tiến hóa chung của thời đại./.

Thiện Ý

Houston, ngày 9-2-2016 (Mùng 2 Tết Bình Thân)

GHI CHÚ:

(1) Thiếu úy Sơn công an khu vực nhà trường (1978) đã là Trung Tá Trưởng Công An một quận nội thành Saigon vào năm 1992. Sở dĩ tôi biết được cấp bậc này là vì trước khi gia đình rời Việt Nam đi định cư tại Hoa Kỳ theo diện đoàn tụ tôi đến chào tạm biệt người bạn thân mà tôi đã có bài viết vào dịp Tết nhan đề *"Thư xuân viết về và viết cho người bạn thân, một đảng viên CS chân chính"* được đài VOA cho đăng tải cách nay vài năm. Trước khi chia tay tôi có nói đùa một câu *"Nếu ngày ấy không từ chối cơ hội vào đảng thì giờ này tôi làm gì ở đâu ha..."*. Người bạn không trả lời vào câu hỏi, mà chỉ nói *"Đồng chí ấy (Thiếu úy Sơn) bây giờ là Trung Tá Trưởng công an Quận X ..."*.

(2) Trong bài thơ **"Nhớ Mẹ Hiền"** viết từ nhà tù số 4 Phan Đăng Lưu vào dịp Tết năm nào(1980) gần chợ Bà Chiểu Gia Định, tôi có nhắc đến việc mẹ con tôi gói bánh chưng để bán làm kế sinh nhai, xin trích:

(Mẹ ơi !

*Mẹ có nhớ những chiều nắng hạ,
Ta vào rừng tìm hái lá dong,
Dem về về ta gói bánh chưng,
Con đem đội bán khắp vùng Chi Lăng.
Con tủi phận nên càng gắng học,
Mẹ thương con nào quản nhọc nhằn,
Mong sao con sớm thành nhân,
Để Mẹ bớt phần nặng gánh lo toan..."*

(3) Tôi đã nêu ra bằng chứng kỳ thị tôn giáo là sau khi được cử tham dự khóa học toàn thời gian 2 tháng về triết học Mác-Lê để làm Tổ trưởng cho khóa học chính trị hệ dành cho các giáo viên tại Trường Lasan Tabert Saigon năm học 1976-1977, tôi đã không được làm Tổ Trưởng, chỉ làm Tổ phó, mặc dầu cuối khóa học tôi được bình bầu là "cá nhân xuất sắc". Tổ trưởng là một cán bộ đưa từ Sở Giáo Dục Thành phố. Một tuần lễ sau do nhu cầu công tác cán bộ này phải trở về Sở Giáo Dục. Tôi vẫn không được đôn lên làm Tổ trưởng mà cử Hiệu trưởng lúc đó là. Chị N.T.T. Chị này nói vì không được đi học nên biết cái gì mà làm Tổ trưởng, năn nỉ tôi làm nhiệm vụ Tổ Trưởng thay chị để điều hợp các buổi thảo luận tổ. Tôi cho rằng có sự kỳ thị tôn giáo chỉ vì trong bản thu hoạch cuối khóa học, tôi đã viết **"Sau khóa học về chủ nghĩa Mác-Lê, tôi đã thông tất cả, chỉ còn một tồn tại trong tôi, là một người Việt Nam Công Giáo như tôi, nếu đem hết năng lực, nhiệt tình phục vụ nền giáo dục cách mạng, thì còn hạn chế gì không?"**. Tôi nhớ là sau khi đọc bài thu hoạch này cho cả tổ nghe, mọi

người im lặng như khựng lại ít phút. Chị Tổ phó H.T.T(*con gái H.Đ.D một quan lại Triều đình Huế theo Việt Minh sau năm 1945*), Hiệu Phó trường Nguyễn Thị Minh Khai (Gia Long cũ) ngồi bên tôi đã ghé tai nói nhỏ ***“Tôi rất thông cảm với Thắng, một người bạn của tôi theo Công Giáo cũng có tâm trạng như Thắng sau năm 1954 khi mới tiếp thu Hà Nội, nhưng sau rồi cũng quen, rồi đâu cũng vào đó thôi...”***